

## O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI INFRATUZILMA VA ELEKTRON XIZMATLAR TIZIMINING RIVOJLANISHI

G‘ulomova Shaxnoza Xusanovna

*«COSCOM» MChJ tarmog‘ida uyali radiotelefon aloqa xizmatlarini ko‘rsatish bo‘yicha raqamli yechimlarni qo‘llanilishi, Biznes va tadbirkorliklik oliy maktabi tinglovchisi*

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada O‘zbekistonda raqamli infratuzilma va elektron xizmatlar tizimining shakllanishi, uning institutsional-huquqiy asoslari, telekommunikatsiya tarmoqlari bilan uzviy bog‘liqligi hamda mobil operatorlar amaliyotida namoyon bo‘layotgan raqamli yechimlar tahlil qilinadi. Muallif raqamli transformatsiyani faqat texnologik yangilanish emas, balki davlat boshqaruvi, xizmatlar ko‘rsatish madaniyati va fuqarolarning davlat bilan o‘zaro aloqalarini qayta tashkil etuvchi kompleks jarayon sifatida talqin qiladi. Maqolada Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali, OneID tizimi, raqamli hukumat portali va mobil aloqa operatorlari ekotizimi o‘rtasidagi bog‘liqlik ochib beriladi.

**Kalit so‘zlar:** raqamli infratuzilma, elektron xizmatlar, raqamli hukumat, my.gov.uz, OneID, telekommunikatsiya, mobil aloqa operatorlari, raqamli transformatsiya, davlat xizmatlari, O‘zbekiston.

**Annotation.** This article analyzes the development of digital infrastructure and electronic public services in Uzbekistan, focusing on their institutional and legal foundations, links with telecommunications networks, and the practical role of digital solutions in mobile communication services. The paper interprets digital transformation not merely as technological modernization, but as a complex process that reshapes public administration, service delivery, and citizen-state interaction. Special attention is paid to the relationship among the Unified Interactive Public Services Portal, the OneID identification system, the Digital Government Portal, and the ecosystem of mobile operators.

**Keywords:** digital infrastructure, electronic services, digital government, my.gov.uz, OneID, telecommunications, mobile operators, digital transformation, public services, Uzbekistan.

### Kirish

O‘zbekistonda raqamli transformatsiya so‘nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. “Digital Uzbekistan – 2030” strategiyasi doirasida davlat boshqaruvi, ta’lim, sog‘liqni saqlash, qishloq xo‘jaligi va iqtisodiyotning boshqa tarmoqlariga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo‘yicha izchil choralar ko‘rilmog‘da. Raqamli hukumat portalida keltirilgan ma’lumotlarga ko‘ra, mamlakatning strategik qarashi

IT-xabga aylanish, IT xizmatlari eksportini oshirish va BMTning elektron hukumat rivojlanishi indeksida yuqori pog‘onalarga ko‘tarilishni nazarda tutadi.

Mazkur jarayonning muhim tomoni shundaki, raqamli rivojlanish faqat serverlar, tarmoqlar yoki dasturiy platformalar yig‘indisi emas. U davlat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarning yangi modelini shakllantiradi. Endilikda fuqarodan davlat idorasiga borish emas, aksincha davlat xizmatining fuqaroga yaqinlashuvi tamoyili ustuvor bo‘lib bormoqda. Shu bois raqamli infratuzilma masalasini texnik baza, identifikatsiya mexanizmlari, ma‘lumotlar almashinuvi va foydalanuvchi uchun qulay xizmat interfeyslari birligida ko‘rish zarur.

### **Raqamli infratuzilmaning institutsional va texnologik asoslari**

O‘zbekiston tajribasida raqamli infratuzilma bir necha bosqichda shakllangan. Raqamli hukumat portalidagi tarixiy ketma-ketlikka ko‘ra, 2013-yil elektron hukumat rivojlanishining boshlanish nuqtasi bo‘lgan, 2015-yilda idoralararo integratsiya platformasi yo‘lga qo‘yilgan, 2017-yilda davlat xizmatlari yagona portalining yangi avlodi ishga tushirilgan, 2020-yilda integratsiyalashgan elektron hukumat tizimlariga o‘tish kuchaygan, 2023-yildan esa “aqlli raqamli hukumat” bosqichi belgilangan. Bundan tashqari, 2024-yil 1-yanvardan Raqamli hukumat portali Prezidentning 2023-yil 14-sentabrdagi PP-308-son qaroriga muvofiq ishga tushirilgan.

Raqamli o‘zgarishlarning samaradorligi avvalo aloqa infratuzilmasining quvvatiga bog‘liq. Raqamli hukumat portalida optik tolali aloqa liniyalari uzunligi 332 400 kilometr ga yetgani ko‘rsatilgan. Jahon banki ma‘lumotlariga ko‘ra esa, 2023-yilda O‘zbekistonda internetdan foydalanuvchilar ulushi aholining 89 foiziga yetgan, mobil uyali aloqa abonentlari ko‘rsatkichi esa har 100 kishiga 107 ta ulanishni tashkil etgan. Bu ko‘rsatkichlar raqamli xizmatlardan ommaviy foydalanish uchun minimal texnologik baza shakllanganini ko‘rsatadi.

Biroq texnik qamrovning o‘zi yetarli emas. Raqamli davlat xizmatlari samarali ishlashi uchun foydalanuvchini ishonchli aniqlash, idoralararo ma‘lumot almashinuvi va ma‘lumotlarni himoya qilish mexanizmlari zarur. Shu nuqtai nazardan OneID yagona identifikatsiya tizimi O‘zbekistondagi raqamli boshqaruvning tayanch elementlaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Raqamli hukumat portalidagi indikatorlarga ko‘ra, OneID foydalanuvchilari soni qariyb 12 millionga yetgan. Bu esa raqamli xizmatlardan foydalanish ko‘lamining keskin kengayganini anglatadi.

### **Elektron xizmatlar tizimining rivojlanish mantig‘i**

Bugungi kunda O‘zbekistondagi elektron xizmatlar ekotizimining markazida Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali — my.gov.uz turadi. Portal fuqarolar, tadbirkorlar va tashkilotlar uchun davlat xizmatlari, hayotiy vaziyatlar bo‘yicha yechimlar, ma‘lumot va

ko‘makni taqdim etadi. Raqamli hukumat portalidagi rasmiy indikatorlarga ko‘ra, EPIGU doirasidagi elektron xizmatlar soni 760 taga yetgan va shu xizmatlarning o‘zi mobil ilovada ham taqdim etilmoqda. Bu esa elektron xizmatlar tizimining veb-platformadan mobil muhitga ko‘chayotganini bildiradi.

Elektron xizmatlar tizimining muhim jihati shundaki, u an‘anaviy byurokratik modelni bosqichma-bosqich servis modeliga aylantirmoqda. Avvallari ma‘lumotnoma, ruxsatnoma yoki ro‘yxatdan o‘tish uchun bir necha idoraga murojaat qilish talab etilgan bo‘lsa, endilikda ko‘plab amaliyotlar yagona raqamli oynaga jamlanmoqda. Bu holat tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi, vaqt tejallishini ta‘minlaydi va xizmatlardan foydalanishdagi hududiy tengsizlikni qisqartirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, mobil ilova orqali ko‘rsatilayotgan xizmatlar aholining kundalik raqamli odatlari bilan davlat servislarini yaqinlashtiradi.

Bunday tizimning yana bir muhim samarasi ochiqlik va hisobdorlikni kuchaytirishidir. Hukumat portalida keltirilgan ma‘lumotlarga ko‘ra, O‘zbekistonda axborotdan foydalanish kafolatlari bo‘yicha qonuniy asoslar 1997-yildan mavjud bo‘lib, 2019-yildagi prezident qarori va 2020-yildagi hukumat qarori bilan ochiq ma‘lumotlar va shaffof boshqaruv bo‘yicha qo‘shimcha mexanizmlar mustahkamlangan. Demak, elektron xizmatlar faqat qulaylik emas, balki ochiq boshqaruvning amaliy vositasi hamdir.

### **O‘zbekistonning xalqaro reytinglardagi siljishi**

Raqamli infratuzilma va elektron xizmatlar rivojining natijasi xalqaro reytinglarda ham namoyon bo‘lmoqda. Rasmiy xabarlariga ko‘ra, O‘zbekiston 2022-yilda BMT elektron hukumat rivojlanishi indeksida 69-o‘rinni egallagan bo‘lsa, 2024-yilda 0,7999 indeks bilan 63-o‘ringa ko‘tarilgan va ilk bor “Very High EGDI” guruhiga kirgan. 2024-yil dekabr oyidagi rasmiy hukumat axborotida ham mamlakatning EGDI bo‘yicha olti pog‘ona yuqorilangani va ikki reyting oralig‘ida jami 24 pog‘ona o‘sish qayd etilgani tasdiqlangan.

Mazkur natija tasodifiy emas. U bir vaqtning o‘zida bir necha omil — tarmoq qamrovi kengayishi, identifikatsiya tizimlarining ommalashuvi, xizmatlar sonining ko‘payishi va davlat boshqaruvida raqamli standartlarning mustahkamlanishi bilan bog‘liq. Shu bilan birga, xalqaro reytingdagi muvaffaqiyat yakuniy natija emas; u raqamli islohotlarning keyingi bosqichlari uchun mezon va bosim funksiyasini bajaradi. Ya‘ni endilikda asosiy vazifa nafaqat ko‘rsatkichlarni oshirish, balki xizmatlarning real sifati, foydalanish qulayligi va kiberxavfsizligini ta‘minlashdan iborat.

Mobil aloqa operatorlari va korporativ raqamli yechimlar roliga O‘zbekistonda raqamli infratuzilmaning amaliy samarasi mobil aloqa operatorlari faoliyatida ayniqsa yaqqol ko‘rinadi. Chunki fuqarolarning aksariyat qismi elektron xizmatlarga aynan smartfon va mobil internet orqali ulanadi. Shu ma‘noda mobil operatorlar davlatning raqamli xizmatlari bilan foydalanuvchi o‘rtasidagi ko‘prik vazifasini bajaradi. COSCOM MChJning Ucell

brendi misolida ko‘rilsa, kompaniya raqamli xizmatlar ekotizimini mobil ilova, eSIM, o‘zini o‘zi ro‘yxatdan o‘tkazish, raqam ko‘chirish, onlayn to‘lov va xizmatlarni masofadan boshqarish kabi imkoniyatlar orqali kengaytirmoqda.

Ucell rasmiy ma’lumotlariga ko‘ra, mobil ilova orqali eSIMni faollashtirish, raqamni boshqarish, balansni to‘ldirish, ayrim hollarda uy interneti va boshqa to‘lovlarni amalga oshirish mumkin. Bu raqamli yondashuv abonentga ofisga bormasdan xizmatdan foydalanish imkonini beradi va servisning “24/7” modelini shakllantiradi. Korporativ nuqtai nazardan qaralganda esa, bunday yechimlar kompaniya xarajatlarini optimallashtiradi, mijoz bilan ishlash tezligini oshiradi va abonent tajribasini yaxshilaydi. ([ucell.uz](http://ucell.uz))

Yana bir muhim jihat — telekommunikatsiya kompaniyalarining o‘z infratuzilmasini mustahkamlashga intilayotganidir. 2025-yilda COSCOM MChJ o‘zining ma’lumotlarni qayta ishlash markazi loyihasini boshlagani haqida xabar bergan. Bunday tashabbuslar milliy raqamli infratuzilmaning suverenligi, ma’lumotlarni qayta ishlash tezligi va xizmatlar uzluksizligi nuqtai nazaridan alohida ahamiyatga ega. Demak, mobil operatorlar faqat aloqa xizmatini sotuvchi subyekt emas, balki raqamli iqtisodiyotning institutsional ishtirokchisiga aylanmoqda. ([ucell.uz](http://ucell.uz))

#### Muammolar va ustuvor yo‘nalishlar

Shunga qaramay, O‘zbekistonda raqamli infratuzilma rivojining keyingi bosqichi bir qator vazifalarni ilgari suradi. Birinchidan, hududlar o‘rtasidagi sifat tafovutlarini kamaytirish, ayniqsa chekka hududlarda mobil internet tezligi va barqarorligini oshirish zarur. Ikkinchidan, elektron xizmatlarning soni emas, ularning foydalanuvchi uchun tushunarli va sodda bo‘lishi hal qiluvchi omilga aylanmoqda. Uchinchidan, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va kiberxavfsizlik talablari yanada kuchaytirilishi kerak, chunki raqamli ekotizim kengaygan sari xatarlar ham ko‘payadi. Bu masalalar bo‘yicha huquqiy asoslar mavjud bo‘lsa-da, ularni amaliy boshqaruv standartlari bilan mustahkamlash muhimdir.

Muallif fikricha, O‘zbekiston uchun eng maqbul model “infratuzilma-identifikatsiya-servis - ishonch” formulasi asosida rivojlanishdir. Ya’ni optik tarmoq va mobil qamrov kengayishi bilan birga, OneID kabi tizimlar ommalashishi, my.gov.uz va boshqa platformalarda xizmatlar soddalashishi, operator va foydalanuvchi o‘rtasida ishonchli raqamli munosabatlar qaror topishi lozim. Ana shunda raqamli transformatsiya ko‘rsatkich emas, real ijtimoiy institutga aylanadi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda raqamli infratuzilma va elektron xizmatlar tizimining rivojlanishi izchil strategik asosga ega bo‘lgan jarayon sifatida namoyon bo‘lmoqda. “Digital Uzbekistan – 2030” strategiyasi, raqamli hukumat portalining ishga tushirilishi, OneID tizimining kengayishi, EPIGU doirasida yuzlab xizmatlarning joriy etilishi va telekommunikatsiya infratuzilmasining sezilarli kengayishi ushbu yo‘nalishdagi

muhim natijalardir. Shu bilan birga, mobil aloqa operatorlari, jumladan COSCOM MChJ faoliyatida kuzatilayotgan eSIM, mobil ilova, masofaviy ulanish va raqamli to‘lov yechimlari davlat miqyosidagi transformatsiyani kundalik hayotga olib kirayotganini ko‘rsatadi.

Kelgusida ushbu tizimning barqarorligi xizmat sifati, kiberxavfsizlik, ma’lumotlar himoyasi va hududiy qamrov muammolarini qanday hal etilishiga bog‘liq bo‘ladi. Biroq hozirgi dinamikadan kelib chiqib aytish mumkinki, O‘zbekiston raqamli infratuzilma va elektron xizmatlar sohasida Markaziy Osiyoda yetakchi yo‘nalishlardan birini shakllantirib bormoqda.

## REFERENCES

1. O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portal. “Digital technologies and Transport” bo‘limi.
2. O‘zbekiston Respublikasi Raqamli hukumat portal. Asosiy sahifa va rivojlanish dasturlari.
3. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portal — my.gov.uz. Portal tavsifi.
4. Jahon banki ma’lumotlari: O‘zbekistonda internet foydalanuvchilari va mobil aloqa ulanishlari ko‘rsatkichlari.
5. O‘zbekistonning BMT elektron hukumat rivojlanishi indeksidagi natijalari bo‘yicha rasmiy axborotlar.
6. Ucell rasmiy sayti: mobil ilova, eSIM, o‘zini o‘zi ro‘yxatdan o‘tkazish va to‘lov xizmatlari.
1. Suyunov D. X. Corporate governance mechanism: problems and solutions. Monograph // T.: Academia. – 2007. - T. 200.
2. Suyunov, D., and Elmurod Abdusattorovich Khoshimov. "Methodological aspects of assessing the effectiveness of corporate governance in joint-stock companies. Scientific electronic journal" Economics and innovation technologies " 2 (2018).
3. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – C. 2321-6247.
4. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – C. 2321-6247.
5. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. Digitalization of the economy: concepts, problems and implementation strategy //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2023. – T. 12. – C. 209-218.

6. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. state regulation of digital transformation of the economy / / American Journal of Business Administration, Economics and banking. – 2023. - T. 9. - S. 145-150.

7. Д Х Суюнов, Н К Ёрматова. Цифровая трансформация процессов управления персоналом в коммерческом банке. Journal of new century innovations 43 (4), 75-78.

24. D.X.Suyunov, A.T.Kenjabayev. Elektron tijorat.darслик. 2023 йил. 450 бет.

8. S D Kholmuradovich, RH Yuldashevich. The Role Of Foreign Investments In The Development Of Small Business And Private Entrepreneurship.EPRA International Journal of Socio-Economic and Environmental Outlook (SEEO).

9. S D Kholmurodovich, T D Shermonovna. The role and importance of digital technologies in the development of enterprises. The American Journal of Social Science and Education Innovations 4 (02), 15-19.

10. To'Raqulov Botirturdiboy, S D Xolmuradovich. Umumiy ovqatlanish korxonasini faolyatini rivojlantirishda marketing strategiyalaridan foydalanish va swot tahlili takomilashtirish.Ta'lim fidoyilari 25 (5), 149-156.

11. To'Raqulov Botirturdiboy, S D Xolmuradovich. Umumiy ovqatlanish korxonalari faolyatini rivojlantirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomilashtirish. Ta'lim fidoyilari 25 (5), 157-164.

12. D Suyunov, M Maxsudov. The role of energy in the economic development of uzbekistan.Science and innovation 1 (A4), 145-149.

13. Д Х Суюнов, БР Турсунов. Акциядорлик жамиятларда корпоратив бошқарув самарадолигини ошириш.Central Asian Academic Journal of Scientific Research 2 (2), 48-55.

14. D.X Suyunov. Implementation of modern international standards and methods corporate governance.International Finance and Accounting 2021 (3), 33.